

Реформа наставних планова и програма

Реформа образовања од пресудног је значаја за дугорочну стабилност Босне и Херцеговине. Мисија ОЕБС-а у Босни и Херцеговини разматра питања, као што су садржаји наставних планова и програма, политички основ за спровођење реформе, те школска средина како у учионици тако и изван ње, ради подстицања знања, ставова и погледа на свијет, неопходних за конструктивно друштвено ангажовање.

Мисија ОЕБС-а још од 2002. године даје директну подршку раду на реформи наставних планова и програма за основне и средње школе, заговарајући такве образовне стандарде у Босни и Херцеговини (БиХ) у којима се огледају и опште вриједности људских права, те савремен приступ образовању, уобичајен на подручјима држава чланица ОЕБС-а. Заједничким напорима Мисије ОЕБС-а и партнерских организација, уложеним током протеклих година, успјешно је подржана реформа и осавремењивање уџбеника историје, у што спада: уклањање увредљивог садржаја и садржаја који подстиче на мржњу, предузимања активности усмјерених на даљњу реформу, увођење елемената толеранције и различитости у уџбенике и наставне планове и програме, те организовања семинара за обуку аутора уџбеника, рецензената и наставника.

Осим чињенице да су савремени стандарди за наставни план и програм и уџбенике неопходни у било којој демократској држави, у послеријатном образовном систему у БиХ они би послужили и као дугорочно рјешење проблема. У ове проблеме спадају: асимилација и сегрегација, утемељени у одвојеним наставним плановима и програмима трију конститутивних народа; пракса превозења ученика у једнонационалне школе; постојање система „двје школе под једним кровом“; те проблем са предметима сврстаним у „националну групу“, у којима се и даље осјећа изузетна једностраност у приступу. Већина наставних планова и програма налази се у поступку ревидирања, па Мисија ОЕБС-а користи овај позитиван замањ да се постави и питање постојећих дискриминаторских и пристрасних елемената.

У Мисији ОЕБС-а ради се на успостављању таквих стандарда наставних планова и програма, који би се заснивали на исходима учења, и таквих способности

које би проистикале из савремених циљева учења, а којима се промовише свеобухватност у најширем смислу и поштовање постојања разноликости међу ученицима. Овим поступком тежи се увести нова методологија, како у програм обуке будућих наставника и наставника у радном односу, тако и у реформу законских прописа који се баве овом тематиком. Главни партнери Мисије ОЕБС-а у БиХ за ову област су: Агенција за предшколско, основно и средње образовање (Агенција за образовање), педагошки заводи, министарства образовања са Министарством цивилних послова и Конференцијом министара образовања.

Изналажење дугорочних рјешења

Преко наставних планова и програма, у свој њиховој свеобухватности, те школске средине и свакодневне праксе у образовању, многим школама у БиХ омогућено је да, великим дијелом или чак искључиво, задовољавају потребе припадника већинских народа. Овим се ствара веома озбиљна ситуација за БиХ, послеријатну државу са више народа и више вјероисповијести, у којој би сви требало да буду равноправни у погледу могућности које пружа образовање. Рушење баријера међу дјецом и одмицање од дискриминаторског дјеловања од изузетног су значаја за добробит дјеце и омладине у БиХ, као и за утемељење будућности у којој сви имају могућност да похађају наставу са вршњацима и да се образују у средини која је пријатна, добронамјерна и безбједна.

Настава историје

Подијељеност наставних планова и програма, као и постојање трију различитих и, углавном, међусобно супротстављених верзија историје у наставним плановима и програмима у БиХ, представљају знатну пријетњу

могућности стварања заједничког осјећаја грађанске свијести и будуће друштвене повезаности у БиХ. Препознавајући важност наставе историје у постконфликтном друштву, Мисија ОЕБС-а сарађивала је са другим међународним организацијама на осавремењивању наставе историје, кроз побољшање уџбеника и наставних метода који се сада примјењују у школама у БиХ.

Да би се начинио помак по овом питању, група локалних стручњака, уз подршку Мисије, израдила је *Смјернице за писање и оцјену уџбеника историје за основне и средње школе у БиХ*, које су усвојила сва министарства образовања. Нова, и знатно боља, генерација уџбеника објављена је у складу са *Смјерницама*, док је, захваљујући заједничком напору Савјета Европе и Мисије ОЕБС-а, написан и објављен *Приручник за наставнике о настави савремене историје у школама*, те достављен школама. Мисија сада ради на пројекту, под називом: *Историја за будућност – кроз образовање ка помирењу*, којим се настоје да утемеље заједнички принципи, исходи и стандарди у настави историје у цијелој БиХ, да би се створили услови за стварање заједничке основе за знање, културу и вриједности за све ученике.

Учење о религијама

Мисија ОЕБС-а у систему образовања у БиХ такође даје подршку увођењу међурелигијских компоненти у конфесионално вјерско образовање. Мисија, надаље, ради на томе да омогући да ученици и родитељи, који се одлуче за непохађање наставе из вјеронауке, остваре своје право на тзв. алтернативне предмете, и даје подршку образовним властима у изналажењу систематских рјешења за овакве ученике, као и могућност бирања.

Настава из књижевности и језика

Ради смањења дјеловања сегрегационе и дискриминационе праксе на основу језика у школама у БиХ, Мисија ОЕБС-а промовише увођење свеобухватније праксе и методологије рада у школе. Без обзира на то што се сва три конститутивна народа у БиХ могу да разумију на језицима које говоре, језичко образовање губи своју основну сврху,

тј. комуницирање, а настава из књижевности углавном се користи за јачање националне пристрасности. Мисија ОЕБС-а сарађује са домаћим и међународним партнерима на стварању систематске стратегије по свим аспектима наставе из језика, а нарочито на анализи уџбеника и читанки, те на обуци аутора уџбеника и наставника, гдје стичу сазнања о новим методолошким приступима и стандардима наставних планова и програма, који се заснивају на исходима учења и на изградњи што бољих умијећа.

Учење о националним мањинама у БиХ

Мисија ОЕБС-а ради на томе да се створе услови да подучавање и учење о 17 националних мањина у БиХ постане саставни дио образовања сваког дјетета, чиме би се увидјело и боље разумјело богатство разноликости у БиХ. Ванбуџетским пројектом, под називом: *Калеидоскоп*, спроведеним у цијелој БиХ, помогло се, како наставницима, тако и ученицима, при стицању знања о култури, баштини, поријеклу, традицији и обичајима националних мањина које живе на тлу БиХ. Ученицима се сада лакше супротставити предрасудама и то промовисањем емпатије (поистовјеђивања), вриједности у разноликостима, те међукултуролошког разумијевања.

Семинари за наставнике

Изразито значајан сегмент свих горенаведених активности представљају семинари за наставни кадар. Садашњи систем стручног усавршавања у БиХ, како будућих, тако и наставника у радном односу, показао се као недовољан, те наставници обично нису довољно информисани, односно образовани о промјенама у области наставних предмета које предају. Да би се ово ријешило, Мисија ОЕБС-а сарађује са међународним и домаћим партнерима, да би се омогућило да принципи *ЕУ оквира кључних компетенција за наставнике* буду систематски прихваћени на цијелој територији БиХ. Мисија тежи стварању услова за систематизовану едукацију наставника, и то у складу са прихваћеним стандардима, те стреми ка таквој ефикасности у погледу постизања видљивих резултата у учioniци.

Мисија ОЕБС-а у Босни и Херцеговини помаже БиХ у испуњењу обавеза које је она преузела као држава чланица ОЕБС-а, као и напредовању ка остварењу свог декларисаног циља придруживања евроатлантским интеграцијама тако што јача безбједност и стабилност, путем завршетка изградње мира унутар дејтонског оквира, те развија инклузивни политички дискурс и демократски одговорне институције које поштују разноликост, промовишу консензус и поштују владавину права. Мисија има свеобухватан и интегрисан приступ путем свог присуства на терену, што одсликава нагласак који је стављен на развијање кохезивних заједница и на правовремену идентификацију препрека напретку.

www.oscebih.org
